

Remissvar från Dansalliansen AB, SOU 2021:77 *Från kris till kraft – Återstart för kulturen*

Dansalliansen har genom remiss från Regeringen fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkande Från kris till kraft - Återstart av kulturen (SOU 2021:77). Dansalliansen har begränsat sitt yttrade till frågor som bedöms ha särskild betydelse för alliansens verksamhet.

Sammanfattning

Dansalliansen instämmer i betänkandets förslag om att det behövs fortsatt stöd för att säkra överlevnad och möjliggöra återstart för kulturpolitiskt viktiga aktörer i hela landet samt att det behövs en långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar. Dansalliansens bedömning är att de stöd som fördelas inom kulturområdet till stor del används för att säkra och skapa arbetstillfällen för konstnärer och andra viktiga yrkesgrupper.

Dansalliansen delar utredningens bedömningar vad gäller dansområdet och anser att betänkandet har identifierat flera viktiga utmaningar för områdets fortsatta utveckling. Dansområdet är i kraftfull tillväxt, men har som betänkandet identifierat en svag och bristfällig infrastruktur i hela landet. Dansalliansen instämmer i betänkandets förslag om att Kulturrådet särskilt bör uppmärksamma utvecklingen inom området.

Dansalliansen delar utredningens bedömning att en förstärkning av allianserna förbättrar möjligheterna för både nya och etablerade konstnärer att fortsätta sin yrkesbana inom scenkonst- och musikområdet samt att detta i förlängningen bidrar till att säkra ett högkvalitativt utbud av musik och scenkonst i hela Sverige. Dansalliansen instämmer i förslaget att den förstärkning som föreslås kan användas till att behålla antalet anställda inom allianserna, stödja nyutexaminerade och oetablerade konstnärers introduktion på arbetsmarknaden samt stärka konstnärernas förutsättningar för anställningsbarhet försörjning genom fortbildningsinsatser. Gällande förslaget att om möjligt utöka antalet anställda inom allianser som har ett identifierat behov och administrativ kapacitet är Dansalliansen tveksam till att ytterligare utöka antalet anställda med tillfälliga medel. Dansalliansen ställer sig också tveksam till förslaget att i mindre skala genomföra försök att utvidga de yrkesgrupper som kan få anställning vid allianserna, då förslaget inte bedöms vara tillräckligt genomarbetat för att genomföra i nuläget. Dansalliansen vill i sammanhanget lyfta fram att alliansverksamheterna i sin nuvarande form redan är betydelsefull för fler yrkesgrupper och för branscherna i stort.

Dansalliansens ställningstaganden till betänkandets förslag

7.2.2. Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor

Dansalliansen instämmer i utredningens förslag om att det behövs fortsatt stöd för att säkra överlevnad och möjliggöra återstart för kulturpolitiskt viktiga aktörer i hela landet. Därutöver bedömer Dansalliansen att det behövs fortsatta krisstöd så länge pandemins effekter fortfarande påverkar kultursektorn. Dansalliansens bedömning är att de krisstöd som fördelats till kulturaktörer under pandemin i stor utsträckning har använts för att säkra och skapa arbetstillfällen, vilket har möjliggjort för dansare att stanna i yrket och minskat risken för kompetensflykt. Dansalliansen bedömer dock att det har blivit svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket kan ge långsiktiga problem med återväxten inom dansområdet.

7.2.4. Stärk allianserna

Dansalliansen delar utredningens bedömning att en förstärkning av allianserna förbättrar möjligheterna för både nya och etablerade konstnärer att fortsätta sin yrkesbana inom scenkonst-

och musikområdet samt att detta i förlängningen bidrar till att säkra ett högkvalitativt utbud av musik och scenkonst i hela Sverige. Tillgång till kompetens är av stor betydelse för att säkra produktion, arbetstillfällen och kompetens inom kultursektorn. Pandemin har inneburit en risk för kompetensflykt inom de hårt drabbade scenkonst- och musikområdena då konstnärer behövt söka annan eller kompletterande försörjning. Här har scenkonstallianserna bidragit till att skydda viktiga konstnärskap. För såväl unga som etablerade frilansande konstnärer inom sceniska yrken finns även en risk att effekterna av pandemin hänger kvar under flera år. De olika verktyg som allianserna förfogar över kan med en förstärkning i än högre grad användas för att säkra kompetens inom scenkonst- och musikområdet.

Dansalliansen instämmer i förslaget att den förstärkning som föreslås kan användas till att behålla antalet anställda inom allianserna, stödja nyutexaminerade och oetablerade konstnärers introduktion på arbetsmarknaden samt stärka konstnärernas förutsättningar för anställningsbarhet försörjning genom fortbildningsinsatser.

Gällande utredningens förslag att om möjligt utöka antalet anställda inom allianser som har ett identifierat behov och administrativ kapacitet ser Dansalliansen att det finns en problematik i att utöka antalet anställda med tillfälliga medel, eftersom anställningarna innebär ett långsiktigt åtagande. Dansalliansen har, med stöd av förstärkningen av anslaget inför 2021 och de särskilda medel som tillförts under pandemin, kunnat genomföra en historiskt stor anställningsomgång och har för närvarande 80 anställda dansare. Med anledning av den osäkra situationen för landets frilansande dansare under pandemin har det bedömts vara nödvändigt att erbjuda anställningar till ett så stort antal dansare som möjligt. För att kunna behålla en högre numerär över tid behövs dock en permanent förstärkning av anslaget.

Gällande utredningens förslag att i mindre skala genomföra försök att utvidga de yrkesgrupper som kan få anställning vid allianserna bedömer Dansalliansen att det mot bakgrund av dansområdets struktur är tveksamt om det finns fler yrkesgrupper inom området som skulle uppnå de kriterier som krävs för anställning. För Dansalliansens del bedöms förslaget inte tillräckligt genomarbetat för att genomföra i nuläget. En eventuell utvidgning av allianserna kräver också en partsgemensam analys. Vidare delar Dansalliansen regeringens tidigare bedömning i Politik för konstnärers villkor (Skr. 2020/21:109) om att en allians för upphovsmän inom samtliga konstarter är en för komplex konstruktion där det kan ifrågasättas om den önskvärda effekten kan uppnås. Dansalliansen vill i sammanhanget lyfta fram att verksamheten i sin nuvarande form är betydelsefull för fler yrkesgrupper. Genom att erbjuda grundanställning, kompetensutveckling och förmedling av dansare bidrar Dansalliansen till att koreografer och producenter har tillgång till kvalificerad arbetskraft. Därutöver skapar Dansalliansen arbetstillfällen för koreografer och musiker, inom exempelvis den kompetensutvecklande och förmedlande verksamheten.

7.3.1. Stärk stödet för den fria kulturen

Dansalliansen instämmer i betänkandets förslag om att förstärka stödet till den fria kulturen. Den fria sektorn har en stor betydelse inom dansområdet, och är en viktig förutsättning för konstarens utveckling samt publikens möjlighet att ta del av danskonst. Den är också en viktig arbetsgivare för dansare. Dansalliansen bedömer att förstärkt stöd till den fria kulturen skulle öka antalet arbetstillfällen för dansare och koreografer, och därmed förbättra förutsättningarna att verka som konstnär inom dansområdet. Dansalliansens bedömning är att de krisstöd som fördelats till fria aktörer under pandemin i stor utsträckning har använts för att säkra och skapa arbetstillfällen för dansare. Andelen tjänstledighet för arbete som dansare utanför institution i Sverige har ökat markant bland Dansalliansens anställda under 2021.

7.3.1. Kulturrådet bör särskilt uppmärksamma utvecklingen inom dans och samtida cirkus

Dansalliansen instämmer i betänkandets förslag om att Kulturrådet särskilt bör uppmärksamma utvecklingen inom dans och samtida cirkus samt i utredningens bedömning att om de fria aktörerna får bättre ekonomiska möjligheter att utveckla sin verksamhet så kommer det att stärka tillgången till dans och samtida cirkus i hela landet. Det är därför viktigt att följa och uppmärksamma utvecklingen inom dessa områden, så att de satsningar som utredningen föreslår för såväl det fria fältet som regionala aktörer också kommer dansområdet till godo.

7.3.3. Stärk kultursamverkansmodellen

Dansalliansen instämmer i utredningens förslag om att förstärka kultursamverkansmodellen och delar utredningens bedömning om att det finns behov av att det regionala stödet används för att stärka aktörer inom kulturområden med svag infrastruktur. Danskonsten har under det senaste decenniet haft en stark utveckling, inte minst tack vare de initiativ som har tagits på regional nivå. Inom ramen för kultursamverkansmodellen finns också de regionala dansinstitutionerna, som är viktiga arbetsgivare inom sektorn, utvecklar konstarten och verkar för att fler får ta del av dans.

Infrastrukturen för dans, och möjligheten för publik i hela landet att ta del av konstarten, är dock fortsatt bristfällig och det behövs en fortsatt utveckling på regional nivå för att säkra allas möjlighet att ta del av ett brett utbud av kultur som också inkluderar dans. Många av de regionala satsningar som har gjorts har också visat på danskonstens potential i att nå nya publikgrupper. Dansalliansen kan notera att de förstärkningar som har gjorts under pandemin hittills inte har haft någon synlig positiv påverkan på andelen tjänstledighet för arbete som dansare på institution bland de anställda dansarna, och vill därför i sammanhanget betona att det är viktigt att fortsatt följa hur det regionala stödet påverkar utbud och arbetstillfällen inom kulturområden med svag infrastruktur.

Kompletterande kommentarer på utredningens analys kring dansområdet

Bristen på lokaler anpassade för danskonsten är ett akut problem för områdets fortsatta utveckling och varande. Studion är central inom dansfältet. Det fysiska rummet, anpassat för dans, är en förutsättning för att kunna utöva och utveckla konstarten. Utan tillgång till studio kan dansare inte upprätthålla och förfina sin skicklighet. Utan produktionsplatser kan koreografer inte skapa nya verk för publiken att se. På många platser i landet saknas också anpassade spelplatser som kontinuerligt kan erbjuda dans.

För publikens möjlighet att ta del av danskonst behöver det också finnas kunniga dansproducenter som förmedlar och marknadsför föreställningar till arrangörerna, inte minst då många arrangörer fortfarande inte har erfarenhet av konstarten. Ett utvecklat mellanled och arrangörsled leder också till fler arbetstillfällen för konstnärerna inom fältet.

Dansalliansen instämmer i utredningens bedömning att utvecklingen bör följas av den statliga nivån under kommande år, men ser också att det är viktigt att dansen uppmärksammas även på lokal och regional nivå för att kunna hantera frågor som rör exempelvis lokaler och arrangörsled.

Enligt uppdrag

Lisa Poska

Vd Dansalliansen AB